

Utbildningsdepartementet

Yttrande över Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan (SOU 2025:72)

Bakgrund

Linköpings kommun har av Utbildningsdepartementet inbjudits att lämna synpunkter på förslag och bedömningar i delbetänkandet *Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning till skolan (SOU 2025:72)*.

Sammanfattning över yttrande

Linköpings kommun välkomnar utredningens ambition att skapa ett mer likvärdigt och förutsägbart system för resursfördelning inom det svenska skolväsendet. Vi delar synen att det finns betydande skillnader i resurssättning mellan kommuner som inte enbart kan förklaras av strukturella faktorer.

Sammanfattningsvis anser Linköpings kommun att utredningens förslag utgör en väl avvägd och pragmatisk ansats för att öka likvärdigheten i det svenska skolväsendet. De utgör inte ett oproportionerligt ingrepp i den kommunala självstyrelsen och ger kommuner samtidigt de verktyg vi behöver för att bättre kunna hantera de utmaningar vi står inför, särskilt med tanke på en kommande demografisk nedgång.

Linköpings kommun yttrande

9.2.2 En vägledande norm beräknad på nettokostnaden

Utredningens förslag: Den vägledande normen ska baseras på nettokostnaden för förskoleklass och grundskola (inklusive internationell skola) enligt driftsredovisningen i Räkenskapssammandraget. Normen beräknas som ett belopp i kronor per elev per skolenhet.

Beräkningen ska innehålla en stadiedifferentiering. Den ska också innehålla en socioekonomisk omfördelning samt justering för skillnader i lokal- och lönekostnadsläge.

Normen utgör 100 procent av det modellberäknade värdet. Kostnaden räknas upp till aktuellt års prisnivåer med KPIF.

Normen avser den kommunala huvudmannen, men när den publiceras ska den publiceras även på skolenhetsnivå. Av publiceringen ska utöver det totala normbeloppet framgå hur stor del som utgörs av socioekonomiskt tillägg, lokalkostnadsersättning och tillägg för utbudsansvaret (uppdelat på justering för platsgaranti respektive för gles bebyggelse).

Linköpings kommuns yttrande: Linköpings kommun ser positivt på förslaget om en vägledande nationell norm för resursfördelning inom förskoleklass och grundskola. Denna norm kan fungera som ett värdefullt verktyg och jämförelsevärde för kommunernas budgetarbete. Genom att den baseras på genomsnittliga nettokostnader och tar hänsyn till strukturella faktorer som löneläge, lokalkostnader och socioekonomisk sammansättning, ger den oss ett underlag för att säkerställa att våra egna skolor får tillräckliga resurser.

Att normen är vägledande snarare än bindande är avgörande ur perspektivet för den kommunala självstyrelsen. Linköpings kommun har, liksom andra kommuner, behov av att kunna anpassa vår resursfördelning efter lokala behov, ambitioner och effektivitetskrav. En bindande norm skulle begränsa detta handlingsutrymme avsevärt och riskera att leda till en överdrivet hög kostnadsnivå utan garanterade kvalitetsförbättringar.

Vi föreslår att utvärderingen av normen, som föreslås ske vart femte år, också ska inkludera en analys av hur den har fungerat för olika kommuntyper. Detta för att säkerställa att modellen fortsätter att vara relevant och rättvisande.

10.5.1 Merkostnader för utbudsansvaret

Utredningens förslag: Skollagen kompletteras med att kommunen från grundbeloppet till enskilda huvudmän ska dra av för merkostnad för ansvaret att erbjuda utbildning. Vid särskilda skäl kan kommunen avstå från avdraget. Regleringen avser förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola samt fritidshem. Motsvarande reglering införs också för internationella skolor.

Skolförordningen kompletteras med bestämmelser om avdragets storlek. Avdraget ska vara sex procent av grundbeloppet.

Linköpings kommuns yttrande: Linköpings kommun stödjer utredningens bedömning att kommunerna bär en oproportionerlig del av det så kallade utbudsansvaret, vilket medför merkostnader som enskilda huvudmän inte har. Förslaget att införa ett obligatoriskt avdrag på sex procent för dessa merkostnader i grundbeloppet till enskilda huvudmän är därför en rimlig åtgärd för att skapa mer rättvisa och likvärdiga ekonomiska förutsättningar.

Med en demografisk nedgång framför oss blir ansvaret för att hantera överkapacitet i skolsystemet särskilt påtagligt för kommunala huvudmän. När elevantalet minskar, ökar kostnaden per elev eftersom fasta kostnader som lokaler och lärare är trögrörliga. Förslaget om ett avdrag på sex procent är ett välkommet erkännande av denna realitet. Den föreslagna övergångsperioden med ett avdrag på tre procent första året (2028) är en klok åtgärd som ger tid för anpassning.

Tillskott och minskningar under budgetåret

Utredningens förslag: Bestämmelsen i skolförordningen om att motsvarande tillskott ska ges till de enskilda huvudmännen om ytterligare resurser ges till hemkommunens verksamhet under budgetåret, ska kompletteras med att det inte ska gälla vid synnerliga skäl.

Linköpings kommuns yttrande: Linköpings kommun ser också positivt på möjligheten att vid "synnerliga skäl" kunna avstå från att ge motsvarande tillskott till enskilda huvudmän vid oförutsedda kostnadsökningar under budgetåret.

Linköping vill dock understryka att motsvarande förslag sannolikt kommer att bli föremål för omfattande praxisbildning innan det blir tydligt för kommunerna när de kan utnyttja denna möjlighet. I utredningen framgår också att synnerliga skäl endast ska kunna motiveras i rena undantagssituationer. Linköpings kommun ställer sig därför frågande till hur pass verkningsfullt förslaget kommer bli, möjligheten att nyttja lagstödet för att kunna avstå från att ge tillskott enskilda huvudmän kommer sannolikt inte innebära några större förändringar för kommunerna att kunna hantera plötsliga förändringar under budgetåret.

10.5.2 Villkorade belopp för resursskolor och andra ändamål

Utredningens förslag: Bestämmelser införs i skollagen och skolförordningen om att det utöver grundbelopp och tilläggsbelopp också får utgå ett villkorat belopp för vissa ändamål. Det kan exempelvis ges för merkostnader för resursskola eller viss satsning eller inriktning i verksamheten. Det införs också en möjlighet till återkrav.

Bestämmelsen i skolförordningen om mervärdesskatt kompletteras med att även villkorade belopp omfattas.

Bemyndiganden att utfärda föreskrifter, som i dag omfattar både grundbelopp och tilläggsbelopp, ska även omfatta villkorade belopp.

Linköpings kommuns yttrande:

Utredningens förslag om att införa "villkorade belopp" för särskilda ändamål är en mycket bra lösning på ett tidigare problem. Linköpings kommun uppskattar att detta ger oss verktyg för att säkerställa att extra resurser som ges till exempelvis resursskolor eller skolor med speciell inriktning faktiskt används till det avsedda ändamålet.

Linköpings kommun välkomnar också förslaget om att regeringen ska tillsätta en utredning för att närmare definiera resursskolans målgrupp och uppdrag. En tydligare nationell definition skulle underlätta för kommuner att arbeta med denna typ av skolor och säkerställa att resurserna används effektivt och likvärdigt. Linköpings kommun vill även understryka att denna utredning bör föreslå att ge hemkommun uppdrag att besluta om plats på resursskolor i motsats till idag där varje huvudman själva ansvarar för detta.

Elias Aguirre

Ordförande barn- och ungdomsnämnden

Linköpings kommun